

Heere Wilhelm Dij Canonik van Sint Jan / met brieven om hem behulpelijk te zijn tot kopinge van kruut of buspoeder / en te lenen eenig geschut en scherp. Desgelijc werd Dirk van Sijpestein Apoteker / doe wonende op den hoek van de plaetse (de welke altemerg brieden uit Holland binnen Utrecht gebzacht hadde) gesonden aen den Heere van Swieten / Gouverneur van der Goude om assistentie van geschut / die hem behulpig was aen den Staten / so dat hy eenige stukken geschuts / die tot Rotterdam gescheypt werden / tot Utrecht bzacht. Summa / daer werd sulke naerstigheid en debitoir gedaen / dat binnen eenige dagen de straten beschant en het Casteel besloten en belegert was / datse geen uitballen meer en doosten doen / dan 3p schoten seer getweldig op huisen / torens en kerken / en deden grote schade / en daer werden al-te-mers eenige bozgeren geschoten. Daer waren beertien stukken geschuts tegen het Casteel geplamt / en de brugge daer men achter mede in en uit het Casteel schoot / werd opten 12 Januarj 1577. by na schadeloos geschoten. Dewijle dit aldus geschiede / werd de Gzabe van Bossu van wegen de Generale Staten afgebaerdigt / om te reisen na Holland over Utrecht / om die van Amsterdam / Haerlem en Schoonhoven te induceren ten sine 3p hen in de generale Antie metten anderen begeben / en de garnisoenen uit Haerlem en Schoonhoven souden lichten / ook die van Utrecht met raed en daed te assisteren / om 't boozsz Casteel van Dredenburg te recoubzeren. De Prince van Orangien schreef het selbe aen Sonop over / hem belastende in allen oortzen van zijnen goavernemente de hand te houden / dat van sijn soldaten noch andere / die van Amsterdam / Haerlem en omlyggende naburen geen schade / geweld of injurie en geschiede / doende daerom alom cessatie van wapenen publiceren / so lang en ter tijd toe hy hen andersins soude behelen. Dit schryven was uit Middelburg van den 5 Jan. Also quam de Gzabe van Bossu tot Utrecht booz de eerste reise / na sijn ontslaginge uitte gebankhenisse van Hoorn / hy bzacht met hem uit Vlaenderen een groten hoop lakenen / tot betalinge van de soldaten van sijn regiment die om Utrecht en daer omtrent lagen / waer booz hy welkom was / niet alleen den soldaten / maer ook den Staten / Magistraten en alle den bozgeren / de welke verschloopten booz sijn komste niet alleenlijc haest meester te werden van het Casteel / maer ook eens t'eenmael berloft te werden van al het krijgsvolk daer niet alleen de stad en steden / maer ook de platte landen mede belast waren. Den 10 Jan. is hy met de krijgs-luiden zijns regiments berdzagen / dat men de selbe soude betalen een maend aen geld / en een maend aen lakenen / en dat men boozs elc Dendeleninge soude doen alle maend 1000 kronen / men soude de Hopluiden verskeringe doen / datmen 't gunt hen soude refteren by afrekeninge / soude betalen in drie termijnen / t'elken halben jare of ses maenden een derdepart / en het krijgsvolk en soude niet verbonden sijn eenige wateren te passeren booz de afrekeninge en verskeringe ware geschied. Hy heeft ook om de soldaten uit Haerlem / Schoonhoven en Nieupoort te doen vertrechen / gesonden Jacques Stalpert van der Wiele alsdoe sijnen Secretaris / aen den Gouverneur en Staten van het Noozderquartier / met brieden van credentie en instructie / om van die van het Noozderquartier te lichten op zijne obligatie 20000 guldens / om daer mede de boozsz soldaten te doen vertrechen uitte boozsz plaetsen / daer hy die van Zuid-holland noch toe souden furneren 12000 guldens / die die van Holland wederom souden kosten aen haer quote van d'eerste bede / die sy ten behoede van de generaliteit souden consenteren te betalen. En op datmen niet denken en soude / dat de boozsz Gzabe de selbe penningen elders soude willen employeren of gebzuiken / so was hy te vreden de selbe penningen niet te lichten / booz en al eer de boozszzeben soldaten uit Haerlem en Schoonhoven souden gelicht en vertrechen sijn. De boozsz Jacob Stalpert van der Wiele dede seer neerstig sijn debitoir om die

boozsz 20000 guld. van die van het Noozderquartier te bekomen / dan die van het Noozderquartier en hebben daer toe niet willen verstaen / ten ware de boozsz soldaten eerst vertrechen waren uitte boozsz steden / en mede uit Muiden / Weesop en andere plaetsen / en souden in plaetse van geld aen den boozsz Gzabe sekerre obligatie van 20000 gulden onder de handen van Meester Nicolaes Camerling / Thomas Thomasz. Jacob van Corenburg / Jan Meertensz. Wiffcher / Pieter Jansz. en Chaems Symonisz. Doch also de Gzabe daer mede niet en was gecometteert / en aen den Gouverneur Jonker Dirk Sonop schreef / dat hy noch geen berder last en hadde van de Staten Generael dan om de soldaten te doen vertrechen uit Haerlem / Schoonhoven en Nieupoort / en dat het hem ongeraden was / sodanigen onbetaelden hoop volk sonder meerder provisie op sijnen halse te halen / en dat hy ook niet en wist waer hy die soude leggen op den Strichsen bodem daer geen plaetse ledig en was / dat ook de Prince van Orangien booz Barbefius uit Middelburg dede schryben aen den Gouverneur Sonop / dat die van Zuid-Holland Basser hadden gesonden na Delf / om de boozsz 12000 guld. datelijc te furneren / dat daerom die van het Noozderquartier niet en souden salgeren terstond de 10000 guldens op te bzengen sonder eenig dilay / want so het niet en geschiede binnen acht dagen / dattet daer na qualijken soude willen ballen / nopende Muiden en Weesop / soude noch wel ballen / sy en mochten op een kleintgen niet sien / al was dat her ook in swaer geld en over sulc wel 1000 gulden meer soude belopen / het most betaelt werden. So is embelijc de sake also verarcordeert / dat Pieter Florisz. van Hoorn en Jacob Pieterz. Maelfson als Ostagiers sijn gereist tot Utrecht / tot verskeringe van de 20000 guld. / en Jan Meertensz. Wiffcher met Jan Welbzechsz. Raed met de boozsz penningen tot Monichendam / om so haest den Gzabe van Bossu de soldaten uit de boozsz steden gelicht soude hebben / de selbe penningen terstond den Gzabe aengetelt te werden / gelijk geschied is / doch verlieden hier en tusschen noch vele dagen / ja meer dan een maend / tot seer groot interest van het Land / eer de boozszzeben soldaten uit Haerlem en Schoonhoven vertrechen / niet-te-min die van Holland achtten het goed koop / dat sy de boozszzeben steden also in handen kregen en van het garnison ontslagen werden. De Prince gaf die van Haerlem en Schoonhoven satisfactie / volgende de pacificatie tot Gent / gelijk hier voren van Haerlem is verhaelt / en de satisfactie van Schoonhoven die hen-luiden by den Prince / naet eenige communicatie gehouden met Gerit van Coumenhoven Burgemeester / en Elbert Melchiorz. Tresorier van Schoonhoven / als gecommiteerde van wegen de selbe stad / by brieden van procuratie in date den 27 Januarj 1577. verleent werde / bestond in de naerbolgende poincten / luidende als volgt :

IN den eersten op het stuk van der Religie, dat die van Schoonhoven sullen mogen behouden en gebruiken de oude Catholijke Roomse Religie en exercitie van dien, die sy luiden nu ter tijd hebben, sonder dat sijne Excell. of Staten van Holland of yemand anders, van wat Lande, conditie of qualite hy zy, den voornoemden van Schoonhoven daerom sullen doen of laten geschieden eenig ongebruik of belet in eeniger manieren, noch ook dat binnen de voorschreven Stede iet geattenteert werde, dat tegens de gemene ruste en vrede soude mogen zijn, en infonders tegens de voorschreven Catholijke Roomse Religie, of tegens Geestelijke personen, hare goederen, Kerken, Capellen, Cloosteren en diergelijken, die sy luiden ook t'haren gelieven sullen mogen restaureren, repareren en opmaken, sonder dat yemand ter cause van dien sal mogen worden geinjuriert, geirriteert, of door andere gelijke acten geschandaliseert, mits dat wederom ter contrarien niemand by haer in sijne conscientie ondersocht, of ter cause van dien gerechercheert of

De Gzabe van Bossu komt tot Utrecht.

Bossu accordeert mette soldaten van sijn regiment.

Bossu send aen die van het Noozderquartier om penningen te lichten.

Satisfactie die van Schoonhoven by den Prince van Orangien verleent.

Wapende de Religie.

gemolesteert werde; volgende de voorz pacificatie, en sal yegelijk de pollisse van sijne goeden mogen aenvaerden, en hem reguleren sonder vorder ordonnantie of admiffie daer toe te behoeven, alles achtervolgende de voorz Pacificatie. En so vele het beleid van der justitie aengaet, sal de selve geadministreert worden volgende de oude privilegien, costuimen en gewoonten voor dat dese troublen aldaer geobserveert, so wel in haer stellen, kiezen en vernieuwen van die van der Wet, Vroedschap, Tresoriers, als alle andere Officieren en dienaers der voorz stede, sonder de selve privilegien, costuimen en gewoonten te verminderen of contrarioren in coniger manieren, continuerende by hare officien den Secretaris, en Bode of Roer-drager nu tegenwoordig sijnde, volgende hare beleninge en verpachtinge tot de selve officien. Maer so vele het officie van Bailliuschap en Schoutet aengaet, sullen haer diefaengaende reguleren sulx sijn F. G. by advijs van de Staten, en die van der Kamer van der Rekening tot Delft hier in sullen ordonneren, na de ordonnantie by advijs van den Staten daer op gemaekt, in de voorz kamer sijnde, en gedurende tot anders sy geordonnert, en en sullen genen burgeren of inwoonders der voorz stede ter eerster instantie in rechte betrecken, nochte gene saken bericht mogen worden dan by de Wet der voorz stede, of mannen van belois respectivelijk als na rechte en de oude privilegien der selver stede soude mogen mede brengen, en by appel, reformarie, reductie, en diergelijke voor den Provinciaelen Raed van Holland nu tot Delft sijnde, volgende de privilegien des lands van Holland, en daer na voor den groten Raed tot Mechelen. Belangende het besien van den excijsen of imposten sullen in regard van hare armoede en grote schade, den tijd van drie eerstkomende maanden, en dese tegenwoordige verpachtinge in Holland, gedurende de selve mogen verhogen en verlegen, en tot hare Stads profijt gebruiken, als ook uit gelijk regard en sonderlinge gratie, de selve Stad, hare burgeren en inwoonders van alle contributien en impositien die op de gemene landen van Holland omgeslagen sulden werden, den selvigen tijd van drie maanden gedurende geheel vry en exempt sullen sijn, en den selvigen tijd noch overtreken sijnde voor de prerogative tot sulx mogen verfoeken, en sal als dan op hare qualite en armoede werden gelot en na behoren op gedisponeert, in welken regard als boven by de voorz Staten, so op de generale lasten van Holland en Zeeland, als op de particuliere schulden van koren en andere gemene provisie en amunitien, daer mede de Magistraten der selver stede, of eenige burgeren der selver in haer-luider privés, noch in eede belast mogen sijn, sulx gratieuselijk sien sal werden genomen, dat sy-luiden in alle het gene mogelijk en redelijk geholpen en ontlast sullen worden uit de generalite van Holland en Zeeland, ten welken sine de voorz van Schoonhoven in het stoppen en dicht maken van haer doorgesteken dijken, uit de geselde middelen, volgende de acte by die van Holland daer af sijnde, ook terstond en so haest de knechten uit de selve Stad getrocken sullen sijn, geholpen sullen worden, ook met geen garnisoen weder werden belast, dan by hoognodige nood, en het lands welvaren sulx vereischende, die als dan noch tot gemene Landskosten van Holland en Zeeland onderhouden sullen worden, en haer in haer voorz Catholijke Roomse Religie, noch exercitie van dien, nochte den genen die de selve profiteren, geen belet of hinder mogen doen. Alles op de poenen in de voorz Pacificatie begrepen, volgende alle het welke de voorz van Schoonhoven haer als voorz onder sijn F. G. gouvernement begeven, en sijn mits desen en van nu onder desselvs protectie aengenomen en ontfangen, om so haest het tegenwoordige garnisoen uit de selve stede sal sijn verlogen, en in het selve de voorz Pacificatie voldoen, het beneficium van de voorz Pacificatie in het handelen, trafiqueren en negotieren in alles te genieten voor alle hare burgeren en inwoonders. Aldus over komen, veraccordeert en besloten onder de signature en segel van den voorz Heere Prince van Orangien ter eene, Ger-

rit van Couwenhoven Burgemeester, en Egbert Melchiorz. Tresorier der voorz stede van Schoonhoven, als Gecommitteerde van wegen de selve Stad ter andere sijden binnen der stede van Middelburg open 20 February anno 1577. En was ondertekent *Guillaume de Nassau*. Wat leger *Gerrit van Couwenhoven, Egbert Melchiorz*. En hebbende besijden een opgedrukt segel van roden walsche.

Wij willen weder heren tot de belegeringe van het Casteel van Bredenburg / die middelkretijd seer werde gebozbert / waer in de bozgeren seer hierig waren / en de soldaten die nu geld gebelurt hadden waren volk seer willig / wilden met de bozgeren leven en sterben / daerentusschen so schreef Don Jan van Oostenrijk aen den Schout / en Burgemeester der stad Atrecht des en volgenden brieft.

Don Johan van Oostenrijk, Ridder van der Ordre, Gouverneur, Lieutenant en Capitein Generael. Waerde Heeren en beminde vrienden, hoewel wy tot noch toe hebben gearbeid, so en is God tot noch toe niet gedicat geweest, ons dese weldaet te bewijsen, om de beroerten deser Landen te bevredigen en te stillen, lijdende het vertrek met meerder leet als wy souden konnen ver-tonen, mits de grote begeerte die wy hebben om dese Landen te sien in ruste en vrede, om tot welke te geraken hebben wy ons gaerne geavontuert, door Frankrijk, niet sonder eydent perijkel, om daer toe het instrument te wesen, en en sullen in genen gebreke sijn onsen uittersten te laten gebruiken, om u alle in ruste te brengen. En om u ondertusschen te versekeren van desen onsen goeden wille, op dat de Stad, hier bevoren so seer benaeur, beginne des te gevoelen, ordonneren wy den Heere van Hierges, dat hy in plaetse van den Castelein Francisco Ferdinandes (welken wy belasten met sijne soldaten te vertrecken) eenen anderen persoön committere tot bewaringe van het Casteel gequalificeert en bequaem, gelijk gy sulx breder sulx vernemen van de voorz Heere van Hierges, u verfoekende dese onse resolutie yegelijk bekend te maken, en den goeden wille die wy hebben de Provincie van Utrecht te omhelzen, en de goede recomandatie die wy totte selve dragen. Hier mede, waerde beminde vrienden, onse Heere God neme u in sijne bewaringe, uit Marche den 11 January 1577. En was ondertekent *Johan*. Topichrift was, aen onse waerde beminde vrienden den Schout, Burgemeester en andere van de Magistrat en Raed mijns Heeren des Coninx tot Utrecht.

De Heere van Hierges sonda desen brieft van Herten / daer hy als doe was / tot Atrecht / neffens een brieft van den selven Don Jan aen den Castelein van het boozs Casteel van Bredenburg. De Graue van Woffu bond raedsaem (om t selve Casteel met gemak te krijgen / dat anders noch groot geld en bloed kosten soude) den brieft aen den Castelein te senden / om te sien of hy met sijne soldaten soude willen vertrecken / maer hy gaf booz antwoord / dat hy noch nooit de ondertekeninge van Don Jan en hadde gesien / en oer sulx geen kennisse en hadde / of het ook zijn bebel was / dat hy hem daerom souden verlof geven / eenen erpessien van den sijnen te mogen senden aen Don Johan / om hem af te wyagen / of het zijn erpessie last was / dat hy van t Casteel soude vertrecken / so wilde hy oebieren / en dat middelkretijd soude werden opgehouden van alle vandschap / maer de Graue van Woffu noch ook de Staten van Atrecht en bonden t selve niet goed / maer sloegen sijn verzoek af / vresende booz andere meerder zwaarigheden die middelkretijd souden mogen werden gepraetiseert / waerom de Graue seer furieuselijk op het Casteel dede schieten / desgelijk deden de Spangiaerden ook in de stad / en de boozs Castelein dede Dieter Runges d'Abila sijnen Lieutenant op nieuws op eenen nacht een uitval doen met sekere soldaten op een han de trensen binnen der stad / dan sy werden so welkon ghehen / datse blijde waren wederom

Wetvende y beleid van der justitie.

10. B. (F. 217.)

Belangende t besien van den impost en excijsen.

Don Jan schrijft aen die van Utrecht.

De Heere van Hierges was Conventie van Utrecht / geboren de de gebanknisse van den Graue van Woffu.

De Graue van Woffu sonda een brieft van Don Jan aen den Castelein van Bredenburg. Des Graues verzoek werd af geslagen.

Des Graues verzoek werd af geslagen.